

הוויכוח על התקציב: מי נגד מי וכמה זמן זה עוד יכול לקחת?

ראש הממשלה מתעקש על תקציב חד-שנתי למרות שהדרישה הזו הופכת תלושה יותר בכל יום שעובר • הדיון העקר בין גנץ ונתניהו נושא בשורות רעות למדינה כולה בזמן המשבר הכלכלי המתמשך • איך זה קשור לבכיר האוצר שהודיע על פרישתו ולמה זה מפריע כל כך למפלגות החרדיות? כל מה שאתם צריכים לדעת

נועה רויכמן | N12 | פורסם 27/07/20 11:06

צילום: מארק ישראל סלם, פלאש 90

בזמן שאזרחי ישראל נאבקים לשמור את הראש מעל המים, ראש הממשלה וזה החליפי נאבקים על אישור תקציב המדינה. בנימין נתניהו ובני גנץ מנצלים את העובדה שהמושגים "תקציב חד-שנתי" או "דו-שנתי" לא אומרים דבר לאזרח הממוצע וכך הם יכולים לעסוק חודשים ארוכים במאבק כוח שהולך ונהיה תלוש בכל יום שעובר.

בואו נתחיל מהמצב הקיים

כיום ממשלת ישראל, ובעצם מדינת ישראל כולה, חיה על תקציב ללא תקציב, או כמו שקוראים לו באוצר - תקציב המשכי: התקציב האחרון שהועבר בכנסת היה תקציב 2019 שאושר כבר בשנת 2018. מאז הסתיימה שנת 2019 אך ישראל נכנסה לסחרור של [בחירות](#) ולא הייתה ממשלה שתאשר תקציב חדש ל-2020. במצב כזה מסגרת התקציב מצטמצמת וחלוקת הכסף בין המשרדים הופכת קשה יותר.

כל חודש מותר לממשלה להוציא 1/12 מהתקציב של השנה הקודמת, וכל הוצאה של משרד ממשלתי צריכה לעבור דרך ועדת החריגים של החשב הכללי באוצר. כן, מדובר באותו [רני חזקיהו שהודיע אתמול](#) על התפטרותו לאחר 7 חודשים ארוכים שבהם נאלץ להיות אחראי על התקציב מול השרים, ומתוך הבנה שסופה של התקופה הזו לא נראה באופק.

קל לשכוח אבל נתניהו וגנץ החליטו בסופו של דבר להקים ממשלה, כשהמטרה המרכזית היא העברת תקציב שיוכל לאפשר למדינה להתמודד עם הקורונה בצורה שיטתית ומסודרת, ולא על ידי פזרנות ומענקים חד פעמיים. בהסכם הקואליציוני בין הליכוד לכול לבן הוכרע כי התקציב שיאושר יהיה דו-שנתי ושהתאריך האחרון לאישורו הוא 25 באוגוסט, בעוד פחות מחודש. לאחר הקמת הממשלה נתניהו עשה פניית פרסה והבהיר: תקציב חד-שנתי או בחירות. כיום שום תקציב לא נראה באופק, וישנן יוזמות לדחות את מועד אישור התקציב בכנסת לנובמבר.

עמדת גנץ: תקציב דו-שנתי

תקציב דו שנתי הוא תקציב שמאושר מראש לשתי השנים הבאות, למשל בשנת 2016 אושר תקציב המדינה לשנים 2017-2018. המצב הקיים היום שונה - הממשלה הנוכחית הושבעה רק במאי 2020, לאחר חמישה חודשים ללא תקציב. על כן התקציב הדו-שנתי שאושר בהסכם הקואליציוני היה אמור להסדיר את כל שנת 2021 ואת החודשים הנותרים מ-2020 (תוך התחשבות בהוצאות ובהכנסות מהחודשים שעברו).

לגנץ חשוב להביא לאישור תקציב דו-שנתי על מנת להבטיח שהממשלה לא תיפול בשנה הקרובה בגלל היעדר תקציב. אם היה מצליח בכך, היה מעלה את סיכוייו לישיבה על כיסא ראש הממשלה, אך כפי שדווח - הוא נוטה [להתפשר על תקציב חד-שנתי](#) מחשש שהממשלה תיפול כבר בחודשים הקרובים.

עמדת נתניהו: תקציב חד-שנתי

נתניהו כאמור דורש להביא לאישור הכנסת תקציב לשנת 2020 בלבד, אך ככל שהזמן עובר והחודשים הנותרים של 2020 הולכים ומתמעטים, זה נהיה תקציב עקר. גם אם גנץ ונתניהו יסכימו על תקציב חד-שנתי ויצליחו לאשר אותו בממשלה במהירות שיא, הוא לא יאושר בכנסת לפני נובמבר. כך, תקציב 2020, אם יאושר, יסדיר חודש או חודשיים בלבד מהשנה הנוכחית, והממשלה כבר תהיה באיחור לקראת אישור תקציב 2021.

למה זה לוקח כל כך הרבה זמן?

התקציב מורכב משלושה חוקים ענקיים: התקציב עצמו, חוק ההסדרים וחוק ההתאמות. בשלב שבו אנו נמצאים היום, אגף תקציבים באוצר כבר אמור להיות מוכן להביא את התקציב על שלושת חוקיו, לאישור הממשלה. ברגע שנתניהו וגנץ יתנו אור ירוק לתקציב, חד-שנתי או דו-שנתי, הם גם יקבעו תאריך לישיבת הממשלה שבה הוא יאושר, לרוב בהודעה של כחודש מראש.

לאחר שהתקציב מאושר בממשלה הוא עובר לדיונים בוועדות הכנסת ורק לאחר שיאושר שם יוכל להגיע למליאת הכנסת. במליאה החוקים יאושרו סופית בקריאה שנייה ושלישית. התהליך כולו יכול לקחת 3 חודשים ויותר, ולכן הסיכוי שהתקציב יעבור לפני נובמבר כבר לא קיים.

מה יקרה אם לא יעבור תקציב?

דבר ראשון, אם התקציב לא יעבור בזמן הממשלה תיפול באופן אוטומטי והמדינה תלך לבחירות נוספות. כאמור, בממשלה ישנן יוזמות לשינוי החוק ולדחיית אישור התקציב לחודש נובמבר כדי למנוע מזה לקרות באוגוסט, אך גם אז נותר חשש מוצק שב-2021 הממשלה תיפול מאותה סיבה בדיוק.

לא סתם חוסר הסכמה בנוגע לתקציב יכול להפיל את הממשלה - יש לו חשיבות עליונה בניהול המדינה. תקציב בזמן משבר הקורונה יוכל לספק תכנית ארוכת טווח לשיקום המשק ולהחזרת הצמיחה הכלכלית, שנזנחה לחלוטין בתוכניות המענקים. הוא יוכל לתת תחושת יציבות ולהחזיר ביטחון למשקיעים.

מוסדות החינוך החרדים תלויים בהעברת תקציב | צילום: רויטרס

בנוסף, ישנם גורמים שמוסדותיהם לא נמצאים בבסיס התקציב, כלומר שאינם מתוקצבים כלל במסגרת התקציב ההמשכי שמונהג מאז תחילת 2020. גורם מרכזי כזה הוא מוסדות החינוך של המגזר החרדי, שעלולים להיקלע למשבר תקציבי אם תימשך ספירת הבחירות. לכן, על אף עמדתו הנחושה של נתניהו, המפלגות החרדיות הן הסובלות המידיות מהיעדר התקציב והן חוששות מבחירות נוספות.